1883. a. alates pani „Vanemuine“ oma aias paljude aastate jooksul järjekindlalt suuremad mitmekesise eeskavaga rahvapeod toime, millest ka ümbruskonna laulu- ja mängukoorid tegelasina osa võtsid. Need rahvapeod olid linna ja ligema ümbruskonna elanikele kaua aega hea meelega nähtud kokkutulemis- ja lõbutsemisjuhuseiks.

„Vanemuine“, seades omale alguses ligemaks ülesandeks laulu ja mängu edendamise, leidis sellel alal pinna eest, mis teataval määral oli ette valmistatud laulu- ja mängukooride läbi, mida juba mitmes kohas leidus.

Kõige vanemad teated eesti laulukooride kohta üldse ulatuvad tagasi umbes 1800. aastani, mil kõneldakse Tartus vennastekoguduse ringkonnis teotsevast laulukoorist, kes loomulikult ainult vaimulikke laule laulab. Tükk aega hiljemini, kolmekümnendate aastate sees, leidub Tartu ligidal Tähtveres samalaadiline laulukoor, umbes samal ajal ka Väägveres. Viimase juhatajaks on õpetaja Taavet Wirkhaus, kelle tööd tema poeg David, ka sama kooli õpetaja, 1856. a. peale jätkab. Nende kooridega umbes sama-aegne on Torma kihelkonnas C. R. Jakobsoni isa köster A. Jakobsoni poolt ellu kutsutud laulukoor. 1842. a. asutab Tartu-Maarja koguduse õpetaja A. H. Willigerode kindla laulukoori, mida ta ajuti ise ka juhatab. Laulukooride arv kasvab iseäranis ühenduses laulupidudega. Nii oli esimesel laulupeol 1869. a. 41 laulukoori hulgas 16 koori Tartumaalt ühes linnaga. Ka järgmisel, teisel üldisel laulupeol, mis jällegi J. V. Jannseni algatusel ja „Vanemuise“ korraldusel 1879. a. Tartus ära peeti, oli 46 koori hulgas 17 laulukoori Tartumaalt.

Eesti mängukooridest leiame juba möödunud aastasaja esimesel kolmandikul Tartus vennastekoguduse pasunakoori, kes muidugi ainult vaimulikke laule ja muusikapalasid mängib. Samal ajal kutsub õpetaja Taavet Wirkhaus ühes laulukooriga Väägveres ka pasunakoori elule, mille juhatajaks pärast tema poeg David Wirkhaus saab. Väägvere pasunakoori tegevus annab tõuget ja eeskuju samasuguste mängukooride tõusmisele Eestis ja tema vaimustatud ja vaimustav juhataja omandab enesele eesti muusikakooride isa au, saades paljude kooride asutajaks ning korraldajaks ja esinedes kõigil ülemaalistel laulupidudel ühendatud pasunakooride juhatajana. Väägvere mängukoorist natuke noorem on Torma oma, mille A. Jakobson 1848. a. ümber asutas. Esimesest laulupeost 1869. a. osavõtjaist 5 mängukoorist oli 4 Tartumaalt: Kursist, Kärknast, Väägverest ja Tartu linnast. 1879. a. laulupeol on 18 mängukoorist 9 Tartumaalt.

Laulupidudest peeti veel Tartus: neljas 1891. aastal Eesti Kirjameeste Seltsi eestvõttel ja viies 1894. aastal „Vanemuise“ ja „Eesti Käsitööliste Abiandmise Seltsi“ korraldusel. Neist oli iseäranis viimane, 75-aastase ihuliku vabaduse mälestuse juubeli-laulupidu, oma osavõtjate hulga ja mõju poolest kaugeleulatuva tähendusega rahvusliku iseteadvuse ergutamise ja kinnitamise sihis raskel politilise surve ja vene marurahvusliste vägistamisvõtete ajal.

Muusika ja laulu alalt on veel tähendada, et uue aastasaja alul Tartus enam-vähem juhuliste asja-armastajate ettevõtete asemele